

Hanna Holopainen vihr ym.

Kirjallinen kysymys sosiaaliturvaleikkausten vaikutuksista neurokirjon henkilöiden työllistymiseen ja siihen liittyvästä seurannasta

Eduskunnan puhemiehelle

Noin 10 prosentilla väestöstä on jokin neurokirjon diagnoosi, kuten adhd, autismikirjo, Tourette tai kehityksellinen kielihäiriö. Kyseessä on iso ryhmä, ja neurokirjo koskettaa monia paitsi suoraan myös välillisesti perheiden ja läheisten kautta. Neurokirjon piirteet ovat synnynnäisiä ja koko elämän mittaisia, mutta suurta vaihtelua on siinä, miten ne ilmenevät ja missä vaiheessa ne havaitaan. Diagnosointi saattaa usein viivästyä, mikä vaikeuttaa oikea-aikaisen ja sopivan avun ja tuen saamista.

Neurokirjon ihmiset ovat muita heikommassa työmarkkina-asemassa monimuotoisten toimintarajoitteiden ja heihin kohdistuvan syrjinnän takia. Neurokirjoon liittyviä toimintarajoitteita ei edelleenkään tunnisteta eikä ymmärretä riittävästi, jolloin neurokirjon henkilöt jäävät työllistymisessä ja työelämässä vaille tarvitsemaansa tukea ja kohtuullisia mukautuksia. Tämä johtaa kuormittumiseen ja vaikeuksiin jaksaa työelämässä. Monet eivät pysty tekemään kokopäivätyötä. Neurokirjon nuoret voivat jäädä takamatkalle jo koulussa tai opiskeluissa puutteellisten tukitoimien ja esteellisten oppimisympäristöjen takia. Tarpeellinen tuki voi kadota viimeistään työelämään siirryttäessä.

Suomessa ei ole saatavilla riittävää tutkimukseen tai tilastointiin perustuvaa tietoa neurokirjon henkilöiden työllisyysasteesta tai työssä jaksamisesta. Muissa maissa tehtyjen tutkimusten mukaan esimerkiksi työikäisistä autismikirjon ihmisistä on työelämässä vain noin 30 prosenttia. Kuten tämä luku kertoo, paljon potentiaalia jää nykytilanteessa käyttämättä. Tämä tulee kalliiksi paitsi inhimillisesti myös kansantaloudellisesti. Neurokirjon ihmisillä on paljon yksilöllisiä vahvuuksia, joista on työelämässä hyötyä esim. hyvä havainnointi- ja ongelmanratkaisukyky.

Olemme huolissamme siitä, että hallituksen tämänhetkiset toimenpiteet tulevat ajamaan neurokirjon ihmisiä entistä ahtaammalle, ilman että työllistyminen edistyisi. Näemme toimenpiteiden kohdistuvan ihmisiin, joilla ei ole mitään mahdollisuuksia toimia ilman tukea ja kohtuullisia mukautuksia nykyisen työelämän asettamilla ehdoilla ja jotka eivät voi omilla ponnistuksillaan lisätä mahdollisuuksiaan työllistyä.

Hallituksen sosiaaliturvaleikkaukset sekä samanaikaiset asiakasmaksujen ja lääkkeiden hintojen korotukset, heikennykset hyvinvointialueiden järjestämiin sote-palveluihin ja Kelan kuntoutukseen osuvat kipeästi neurokirjon ihmisiin ja heikentävät heidän ja heidän perheidensä asemaa, elintasoa ja hyvinvointia. Sosiaaliturvaleikkaukset ja muut heikennykset vaikeuttavat osa-aika-

Kirjallinen kysymys KK 373/2024 vp

työssä ja työttömänä olevien neurokirjon ihmisten selviytymistä. Myös sosiaali- ja terveysministeriö totesi toimeentuloturvan ja sosiaali- ja terveyspalvelulainsäädännön muutosten yhteisvaikutuksia arvioidessaan, että muutosten merkittävimmät vaikutukset kohdistuvat jo valmiiksi haavoittuvassa asemassa oleviin eli pienituloisiin ja julkisia palveluita paljon käyttäviin henkilöihin. Työikäisistä leikkaukset osuvat merkittävästi mm. osatyökykyisiin ja vaikeasti työllistyviin työttömiin.

Suojaosien poisto hankaloittaa osa-aikatyön vastaanottamista, sillä vähäinenkin osa-aikatyö heikentää entisestään niukkaa toimeentuloa ja lisää byrokratiaa. Vaarana on, että entistä useampi neurokirjon henkilö jää kokonaan työelämän ulkopuolelle.

Työttömyysturvalakeja hyväksyessään eduskunta edellytti, että valtioneuvosto seuraa työttömyysturvaa koskevien muutosten vaikutuksia erityisesti vaikeassa työmarkkina-asemassa olevien, kuten ikääntyneiden, osatyökykyisten ja pitkäaikaistyöttömien toimeentuloon ja työllisyyteen sekä ryhtyy tarvittaessa havaittujen ongelmien korjaamiseen (Eduskunnan vastaus EV 59/2024 vp—HE 13/2024 vp).

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Miten hallitus aikoo seurata työttömyysturva- ja muiden sosiaaliturvaleikkausten vaikutuksia osatyökykyisten neurokirjon henkilöiden työllisyyteen ja työllisyysasteeseen sekä millaisiin toimenpiteisiin se aikoo tarvittaessa ryhtyä ongelmien korjaamiseksi?

Helsingissä 11.10.2024

Hanna Holopainen vihr
Tiina Elo vihr
Inka Hopsu vihr
Oras Tynkkynen vihr
Lotta Hamari sd
Johan Kvarnström sd